

Sovinnon ABC

Daniel Nylund

Katso tuoreempia kirjoituksiani: [Teoblogi](#)

En aio nyt syventyä anteeksiannon problematiikkaan sen perusteellisemmin, koska olen kirjoittamassa siitä kirjaa. Seuraavassa ohitan monta anteeksiannon ja sovinnon tekemisen keskeistä kysymystä (kuten esimerkiksi muistaminen taikka unohtaminen). Sanon vain jotakin sovinnon tekemisen alkuaskeleista ja perusedellytyksistä.

Anteeksianto ja sovinnon tekeminen ei ole vain lausuttu sana, suoritettu teko tai koettu tunne. Sen keskeinen ulottuvuus ei ole edes syyllisyydestä vapauttaminen. Kuka meistä pystyy vapauttamaan toisen juridisesta syyllisyydestä tai syyllisyydestä Jumalan edessä? Anteeksianto ei ole myöskään vain terapeutin itsehuoltomenetelmä, tapa saavuttaa mielenrauha tai parantaa itseään. Anteeksiannon keskeinen ulottuvuus on suhteen uudelleen rakentaminen, syntisten solidaarisuuden palauttaminen. Sitä ei tehdä hetkessä. Anteeksiantavaisuus on *tie* ja *elämäntapa*, jossa joudumme jatkuvasti *pois oppimaan*¹ vanhoja tapoja samalla kun *harjoittele*me päivästä toiseen uusia tapoja. Se on vanhojen tottumusten purkamista ja uuden elämäntavan sisäistämistä.

Sovintoa ei tehdä vain korvien välissä tai sydämen salaisissa sopukoissa. Se ei ole itseään kehittävän ihmisen yksityisasiä, vaan maailmanrauhan rakentamista sen pienimmistä alkutekijöistä käsin. Joskus sanomme kurssin lopussa, että jos se mitä täällä on tehty ei lisää maailman rauhaa, tämä ryhmäkokoonntuminen on ollut turha.

Tavat ja tottumukset eivät muokkaudu vain sen kautta mitä teemme, vaan myös sen kautta mitä *jätämme tekemättä*. Väkivallan aakkoset on tatuoitu monen lapsen nahkoihin alusta lähtien. Siitä on lyhyt matka sydämeen. Siksi sovinnon tekeminen alkaa yleensä *poisoppimisesta*.

Kostosta pidättäytyminen

*“Jeesuksen synnittömyys oli hänen kyvyssään kantaa inhimillistä pahuutta ja hylkäävää tuomiota siirtämättä sitä eteenpäin.”*² **Gregory Jones**

Uhrin huulilta purkautuu joskus intohimoinen käänteisversio Jeesuksen viimeisestä rukouksesta:

“Älä anna heille anteeksi, koska he tietävät varsin hyvin mitä tekevät”

Sovittamattomat vääryydet huutavat kostoa.

Olen miettinyt, mikä voisi olla ensimmäinen anteeksiannon askel, tai jos ei sitäkään, niin mikä voisi olla edes vanhan automaation pysäyttämistä, joka tarjoaisi pienenkin mahdollisuuden sovinnon tekemiseen.

En pääse matalammalle kuin tämä: *Kostosta pidättäytyminen*.

Ei koston houkuta vain katkeruus, vaan myös ihan kylmäpäinen oikeudentaju. Anteeksianto tuntuu yksinkertaisesti epäoikeudenmukaiselta. Niinhän se onkin. Jos varkaus on epäoikeudenmukaista, varkaalle anteeksi antaminen ilman oikeuden tarjoamaa kostoa on vähintään yhtä epäoikeudenmukaista. Armo on universumin suurin epäoikeudenmukaisuus.

Paha teko vaatii takaisin maksua. *“Silmä silmästä ja hammas hampaasta”* elää jokaisen selkäytimessä. Se on maailman itsestäänselvintä oikeudenmukaisuutta.

“Tee hänelle, mitä sinulle on tehty.”

Sille löytyy aina oikeudenmukaiset perusteet. Moraalinen oikeus on ikiajoista lähtien ollut kostajan paras ystävä.

Enkä tarkoita vain verikostoa, vaan ihan tavallista arkipäivän mököttämistä, ilkeilyä ja selän kääntämistä. Niiden kautta annamme toisen *“maistaa omaa lääkettään”*. Annokset vain huomaamatta nousevat, samalla kun tauti johon lääkettä tarjotaan pahenee.

Kosto on toisaalta niin primitiivisenä pidetty tapa, että sivistyneinä ihmisinä emme mielellään tunnusta syyllistyvämmä siihen. Sen sijaan että myöntäisin lukinneeni sydämeni toiselta kostona hänen epäystävällisyydestään sanon:

“Minä menin ihan lukkoon.”

Ikäänkuin en mahtaisi sille yhtään mitään.

Tai *“Minä yksinkertaisesti räjähdin.”*

“En pystynyt hillitsemään itseäni.”

¹Vanha behavioristinen termi, mutta en keksi parempaakaan sanaa kuvaamaan sitkeiden kostoautomaatioiden purkamista.

²Jones. Embodying Forgiveness. A Theological Analysis. Eerdmans. Grand Rapids. -95. s. 122.

“En vain enää voi olla tekemisissä kanssasi.”

Voin piilottaa kostoni niin viattoman tuntuisen *uhrikielen* taakse.

Jotta ikinä saisin edes mahdollisuuden maistella anteeksiannon ja sovinnon vaihtoehtoa, minun on otettava vastuu siitä käytöksestä ja niistä asenteista, jotka minun puoleltani oikeasti ovat kostotoimenpiteitä.

Kostamisesta pidättäytyminen ei ole oikeudentajusta luopumista. Päinvastoin, se on oikeuden vakavasti ottamista. Jotta koskaan voisin tehokkaasti ajaa omaa tai toisen oikeutta, minun on pidättäydyttävä kostosta.

Kostonhaluisena voin sokeutua ja kuolla omaan myrkkyyneeni. Vaikka armollisuuden taju sulattaisikin katkeruuteni jäljelle voi jäädä lahjomaton kyky olla uskomatta mihinkään näennäishyvään. Kostosta pidättäytyvä katkeroitunut ihminen ei ole helposti narrattavissa.

Kostosta pidättäytyminen on vielä kaukana anteeksiannosta ja sovinnosta. Ehkä en koskaan pääsekään sinne asti, mutta pidättäytymällä kostosta varaan sillekin vaihtoehdolle pienen mahdollisuuden hamassa tulevaisuudessa.

Juttelimme tänään ihmisen kanssa, joka jo neljättä vuotta kantoi katkeruutta petollista ystävää kohtaan. Valvottuja öitä, loputonta kelaamista, psykosomaattisia oireita jne. Petos ja hylkääminen oli ensimmäinen ajatus aamulla ja viimeinen illalla. Vasta kun hänet uhattiin erottaa työpaikalta alentuneen työkykynsä takia, hän hakeutui apuun. Edessä on pitkä taival, mutta sen tekee huomattavasti helpommaksi se, että hän ei koko aikana ollut alentunut kostamaan. Siitä onnittelimme häntä.

“Mutta mitä teen raivolle? Minne puran ne?”

Erittäin aiheellinen kysymys. Tukahdutettu raivo voi muuttua voimattomaksi melankoliaksi tai lamaannuttavaksi masennukseksi.

Raivo on joskus pakko hillitä vain siksi, että vihollinen on niin ylivoimainen. Hänellä on yliote koko ystäväpiirissäni, ja pystyy kostamaan kiukkuni täysin suvereenisti. Tiedän että mikä tahansa protesti johtaa vain perusteellisempaan sosiaaliseen eristykseen.

Kristillisissä piireissä raivo on usein salattava, koska se nähdään moraalisesti tuomittavana, huolimatta siitä kuinka oikeutettuna sinä sen koet. Pika-anteeksiannon tarjonta polkee alleen perustellunkin raivon ja primitiivisimmänkin oikeudentajun. Kun pahoinpidelty vaimo kehoitetaan kristillisen armollisuuden nimissä palaamaan anteeksiantavaisena asemaansa ja altistamaan itsensä uusille lyönneille, hänen kärsimyksensä mitätöidään ja hänen vihansa moralisoidaan. Itse vihaansa patoavat kristityt siirtävät sisäisen väkivaltansa uhriin, painostamalla häntä mitätöimään inhimillisen oikeudentajun alkeet. Liian monet kristityt ovat naamioineet torjutun vihansa väkivaltaiseen hyvyteen.

Jos uhriksi joutuneen raivolle ei löydy mitään sen oikeutusta vahvistavaa vastaanottoa, jäljelle jää vain

Julia Kristevan kuvaama

“...kuiluun hukkuva kärsimys, joka ei ole onnistunut löytämään merkitystään ja kadotettuaan tarkoituksensa menettää koko elämän.”³

Mitä se ketään hyödyttää, jos menetetyn elämän haudalle jää vain katkeruuden sävyttämä irvokas ja alistunut kopio anteeksiannosta?

Kristeva jatkaa kuvaamalla ristiinnaulittua ja ylösnoussutta Kristusta ainoana mahdollisena innoittajana joka vapauttaa murhaamisen tai masentumisen vaihtoehdoilta. Se sekä vapauttaa menneisyydestä että avaa tulevaisuutta. Ihminen ei sittenkään ole sidottu vain väkivallan kierteeseen. Vääryys ei lausu viimeistä sanaa.

Kostamisesta luopuminen ei ole heikkouden myöntämistä, vaan väkivaltaa väkevämpään voimaan turvautumista. Raivonsa puuduttanut, oikeudentajustaan luopunut ja vääryyteen alistunut anteeksiantaja on irvikuva kristillisestä sovinnon tekijästä. Loukatun raivo ja siitä noussut selkeä syytös on anteeksiannon ja sovinnon tekemisen *edellytys* ei sen *este*.

Paavali sanoi:

“Vihastukaa, mutta älkää tehkö syntiä.”⁴

Hän ei vain myöntänyt että ihmiset suuttuvat. Hän sanoo, että on asioita, joista *pitää* vihastua. Se kuuluu minänä pysymisen selkärankaan.

Raivostuessani tai katkeruuteen hukkuessani tarvitsen vain voimaa pidättäytyäkseni kostosta, väkivallasta tai hylkäämisestä.

³Kristeva. Black Sun. Columbia University. New York. -89. s. 189.

⁴Ef. 4:26.

Suuttumukseni, loukkaantumiseni tai murhanhimoisen raivoni voin purkaa ystävälle, nyrkkeilysäkkiin, lenkkipolulle, päiväkirjaan, kirjeisiin, joita en välttämättä lähetä tai rukouksessa. Tietenkin voin ilmaista sen myös asianomaiselle. Ei sen tarvitse olla kostamista, eikä sitä tarvitse täydentää kostolla. Päinvastoin, rehellinen ja vastuullinen tunteenilmaus voi vähentää tarvettani kostaa. Jos löydän tarpeeksi selkeän tavan ilmaista tunteeni minun, ei tarvitse koston kautta keskittyä samojen tunteiden tuottamiseen hänessä,

“jotta hän ymmärtäisi miltä minusta tuntuu.”

Onnistuminen siinä voi helpottaa hetkeksi. Mutta se on kuin kusisi housuihinsa pakkaspäivänä: Ensin se lämmittää, mutta pian on entistä kylmempi.

Kostosta pidättäytyminen avaa ovea tulevaisuudelle, jossa ei välttämättä toisteta vanhaa. Se voi terveellisesti sekoittaa myös vastapuolen pelikortit. Ehkä hän on jo tehnyt tulevaisuudensuunnitelmansa sen varaan, että koston. Sota voi toki jatkua, vaikka toinen sen lopettaisikin, mutta rauhalla ei ole mahdollisuuksia ennen kuin jompikumpi luopuu kostamisesta.

Saksalainen protestanttiteologi **Dietrich Bonhoeffer**, joka teloitettiin Natsien vankilassa muutaman päivä ennen toisen maailmansodan loppua, sanoi:

*“Ymmärrämme, että kaikkea mennyttä ei voi korjata inhimillisin voimin. Historian pyörää ei voi kääntää taaksepäin. Kaikkia haavoja ei voi parantaa. Tärkeintä on, ettei tehdä uusia haavoja ...”*⁵

Voin jatkaa tuhoa väkivaltaisilla teoilla tai sanoilla. Siihen ei tarvita paljon aikaa. Mutta tilan raivaaminen uudelle luottamukselle, uskolle, toivolle ja rakkaudelle on kuolemaan asti jatkuva vaikea kutsumus.

Sananlaskun mukaan *“Sitä niittää mitä kylvää”*. Kunpa se riittäisikin. Useimmat joutuvat niittämään sellaistaakin, mitä *muut* ovat kylväneet – sekä hyvässä että pahassa. Kostaminen on hukkakauran kylvämisestä seuraavien sukupolvien satoihin.

Minä en usko, että Jumala on koston Jumala. Enkä usko, että Hän antoi Poikansa ihmiskuntaa kohtaan tuntemansa vihan tai kostonhalun sijaisuhriksi. Risti näyttää enemmänkin kertomukselta siitä, mitä ihmisen uhreja vaativa kateus ja kostonhalu aina on tuottanut ja edelleen tuottaa. Jokainen kosto ja hylkääminen on pohjimmiltaan Jumalan sydämen puhkaisemista. Jumala ei vaadi uhria, vaan uhrien tekemisen lopettamista.

Hylkäämisen hylkääminen

Selän käänntö kostetaan selän kääntämisellä. Hylkääminen maksetaan vastahylkäämisellä.

“Ei se mitään, en koskaan edes tarvinnut sinua.”

“Hyvä on. Pysy omissa oloissasi. Minä en enää ikinä tule sinun oveasi kolkuttamaan.”

Kaikki se, mikä ei ole kohtaamista on eriasteista hylkäämistä. Sitähän arki on täynnä. Ei siinä ole mitään ihmeellistä. Hylkääminen on niin tavallista, ettei sitä arjessa aina edes huomaa.

Kipeimmältä se tuntuu, kun kohtaan hylkäämistä ihmiseltä, jota eniten tarvitsen. Siksi juuri isästä ja äidistä, ystävistä rakastetusta, lapsesta jne. voi tulla vaarallisin viholliseni. Heillä on jotain, mitä oikeasti tunnistan tarvitsevani. Siksi heillä on suurin mahdollisuus haavoittaa minua hylkäämisen kautta. Miten siihen voisi vastata, muuten kuin hylkäämällä vähintäänkin samalla mitalla.

“Koska en ole tullut vastaanotetuksi lapsena, en tunnusta sinua äidiksieni.”

“Koska et ollut läsnä, kun eniten sitä tarvitsin, en ikinä enää päästä sinua lähelleni.”

Hylkääminen on kaikkien syntien äiti.

Juuri tätä hylkäämisen noidankehää Jeesus haastoi.

Miten? Ja onko se edes totta? Hänhän haastoi seuraajiaan aika rajusti sanoutumaan irti perheistään ja muistakin sosiaalisista systeemeistään.⁶ Eikö se ole hylkäämistä?

Kyllä. Jotta voisi olla tarpeeksi auki koko ihmiskunnalle, täytyy ensin hylätä kaikki sitoutumiset sellaisiin systeemeihin jotka rakentavat erillisyyttään ja hyvyttään muita ihmisiä hylkäävillä rajanvedoilla. Eli ei-hylkääväksi ihmiseksi kasvaminen (tai kääntyminen) kulkee hylkäämisen kautta. Täytyy ensin sanoutua irti hylkäävistä systeemeistä ja yhteisöistä. Minkä tahansa systeemin (puolue, kansallisuus, seurakunta, uskonto jne) nostaminen liian korkeaan asemaan viettelee muukalaisen tai vastapuolen hylkäämiseen.

⁵Bonhoeffer. Ethics. SCM Press Ltd. London -55. s.53-54.

⁶Esim. Matt. 10:36,37 *“Minä olen tullut nostamaan pojän isäänsä, tyttären äitiään ja miniän anoppiaan vastaan. Viholliset ovat oman talon väkeä. Joka rakastaa isäänsä tai äitiänsä enemmän kuin minua, ei kelpaa minulle, eikä se, joka rakastaa poikaansa tai tytärtänsä enemmän kuin minua, kelpaa minulle.”*

Läheinen suhde voi joskus olla kääntymisen virike, mutta useimmiten läheiset suhteet tarjoavat vain esteitä todelliselle kääntymiselle.⁷ Kun joutuu tekemään valintoja sydämen kutsun ja sosiaalisten paineiden välissä, ulkopuoliset paineet useimmiten voittavat. Perhe, suku, kaveripiiri, tai sosiaalinen luokka ovat useimmiten hylkääviä systeemejä. Jos meillä ei ole sitä korkeampaa sitoutumista, joudumme osallistumaan kollektiiviseen hylkäämiseen.

Oliko Jeesus siis perustamassa maailman avaramielisintä, ymmärtäväisintä, sallivinta ja liberaalisinta puoluetta? Ei todellakaan. Hän perusti maailman sietämättömimmän seurakunnan. Sietämättömän siksi, että he ainakaan aluksi eivät suostuneet pitämään mitään voimaa ja valtaa, eikä ainuttakaan auktoriteettia tai sen ympärille rakennettua systeemiä Jumalaa suurempana.

Aika nopeasti kristikunta kuitenkin organisoitui systeemiksi, joka on sietämätön ihan samalla vanhalla tylsällä tavalla kuin kaikki muutkin uhreja tuottavat valtarakenteet.

Jeesus ei ollutkaan viimeinen uhri. Hänen uhriutensa ei lopettanutkaan uusien uhrien tuottamisen.

Oliko hän siis vain yksi monien viattomien uhrien joukossa? Onko Jeesuksen ristiinnaulitseminen vain turhaan esiin nostettu traaginen esimerkki siitä, mitä edelleen tehdään? Vai kertoiko Hän meille jotain siitä, mitä aktiivinen anteeksi antaminen, sylin avaaminen viholliselle ja sovinnon tekeminen todella voi maksaa?

Jos tämä todella on kertomus Jumalan sovinnon tekemisestä ihmiskunnan kanssa, se sisältää erittäin vaikean haasteen:

“Minkä minä olen tehnyt teille, tehkää te samoin muille. Avatkaa sylinne muille, niinkuin minä olen avannut sylini teille.”

Jos Jeesus todella oli Jumalan Poika, joka kuoli, edelleen voimassa olevan väkivaltaisen oikeassaolemisen viattomana uhrina, meidän on syytä mennä itseemme ja kysyä, olemmeko itse niiden voimien vallassa, jotka ristiinnaulitsivat Hänet. Vaatiiko meidän “oikea uskomme” tai muunlainen oikeassa olemisemme edelleenkin uhreja?

Julistammeko edelleen *vihollisemme ihan eri ihmisluokkaan kuuluviksi* kuin me? *Eristämmekö edelleen itseemme* niistä ihmisistä jotka olemme luokitelleet pahoiksi, tai vähintäänkin väärässä olijoiksi ja muukalaisiksi?

Hylkäämmekö edelleen toiset yhteydestä meihin ja oman yhteytemme koko ihmiskuntaan?

Onko kellään pokkaa väittää, ettei ollenkaan osallistu siihen hylkäävään peruskäytäntöön, jonka uhriksi Jumala antautui?

Ehkä risti ei kerrokaan vain siitä, mitä, olemme *ansainneet*, vaan siitä mitä olemme *tehneet* ja *edelleen teemme*. Jos niin on, jäljelle jää vain syntisten solidaarisuuteen tunnustautuminen ja yhteiseen väkivaltaan langenneeseen ihmisyyteen suostuminen, avoimeksi naulitun Jumalan sylin edessä.

Mitä tämä merkitsee esimerkiksi oikeasta opista riiteleville kristityille?

Ei minulla ole mitään dogmeja ja oppeja vastaan. Niitähän on muotoiltu ja uudelleen hiottu koko kristikunnan historian ajan. Se on tärkeä prosessi, jonka soisin jatkuvan. Vai kuvittelemmeko todella, että kaiken tyhjentävä ymmärrys esim. pääsiäisen salaisuuksista on jo dogmiksi muokattu? Siihen se ainakin jää, jos joku monista historian aikana valmistuneista uskontunnustuksista nostetaan niin absoluuttiseen asemaan, ettei siitä enää uskalleta avoimesti keskustella.

Olen kuullut pappien luottamuksellisesti kertovan, mitä he ihan *oikeasti* uskovat tietyistä uskonkappaleista. Samalla he ikävyyksiä välttääkseen varoittavat kertomasta siitä kenellekään.

Pastori **Antti Kylliäinen** ei ymmärtänyt tarpeeksi pelätä ikävyyksiä. Hän kertoi avoimesti ja vilpittömästi minkälainen versio kristinuskosta mahtuu hänen ymmärrykseensä ja sydämeensä.⁸ Hänellä oli rohkeutta kertoa siitä ristiriidasta, jonka keskellä hän on valinnut pappistyötään tehdä.

En ole kovinkaan monesta asiasta samaa mieltä Kylliäisen kanssa, mutta ei hänen kirjansa hirtittänytään. Se tuntui tarpeeksi keskustelevalta. Hän antaa tilaa olla eri mieltä, eikä julista teesejään erehtymättömiksi. Pulssini alkoi nousta vasta, kun hänet alettiin leimata kokonaan jumalankieltäjäksi ja varsinkin kun hänen eroaan alettiin vaatia kanteluiden ja adressien kautta.

*“Kantelijat... korostavat, että valitus ei kohdistu (Kylliäisen) henkilöön vaan on osoitus huolesta hänen hylättyään luterilaisen kirkon opettaman pelastussanomaa.”*⁹

⁷Lewis R. Rambo. Understanding Religious Conversion. Yale University Press. -93. s. 108.

⁸Antti Kylliäinen. Kaikki Pääsevät Taivaaseen. Välttämättömiä tarkistuksia kristillisiin opinkohtiin. Memo. -97.

⁹Helsingin Sanomat 20.11.-97. Pekka Reinikaisen aloittama kantelu Piispa Eero Huoviselle, jonka 410 seurakunnan työntekijää ja seurakuntalaista oli allekirjoittanut.

Miten niin “*ei kohdistu henkilöön.*” Tässähän vaaditaan nuoren perheenisän eroa ammatista, johon kouluttautumiseen hän on satsannut koko aikuisuutensa alun. Eikö se muka ole toisen henkilöön kohdistuva vaatimus?

“*Älä ota tätä henkilökohtaisesti, mutta periaatesyistä toivomme että sinut erotetaan.*”

Kumma kun oppiriidoissa ei koskaan ole kysymys henkilökohtaisista asioista. Opin puolustajat pesevät melkein aina kätensä henkilöön kohdistuneesta vihamielisyydestä. Henkilökohtaiset suhteet ja vastapuolen inhimilliset realiteetit yksinkertaisesti ohitetaan. Pelastusoppia varjellaan hylkäämällä liian avaraa pelastuoppia saarnaava ihminen. (Olisikohan vastareaktio ollut sama, jos Kylliäisen kirjan nimi olisi ollut “*Kaikki pääsevät helvettiin?*”)

Minä en halua joutua oikeaoppisesti pelastettujen valkeaksi kalkittuun temppeleihin, oikeassa olijoiden *Varmageddoniin*. En tietenkään halua olla heidän seuraava uhrinsakaan. Mutta jos sympatioitani seuraan menen mieluummin sinne, minne uhritkin joutuvat.

Mieluiten kuuluisin kuitenkin seurakuntaan jossa uskaltaa epäillä joutumatta heti taivaallisten luottotietojen protestilistoille. Kaipaamme kristillistä yhteisöä, jossa on vapaus väittää vastaan, joutumatta heti hylätyksi. Mutta tuleeko kristikunnasta koskaan yhteisö, joka uskaltaa olla turvautumatta hylkäämiseen?

Tuskin, mutta päästäksemme edes lähemmäksi mahdolltomuutta, meidän on opittava sulkemaan syliimme myös niitä veljiä ja sisaria, jotka syystä tai toisesta edelleen uskovat hylkäämisen pelastavaan voimaan, niitä jotka kirjoittelevat protestilistoja ja vaativat erottamisia.

Huh! Jos antaisin adrenaliinin määrätä suunnan, yrittäisin perustaa varataivaan niille, jotka eivät edes halua joutua taivaaseen. Mutta kun en ole edes lähes kaikkivaltias jään maan päälle punnitsemaan kahta vaihtoehtoa:

Joko seuraan hylkääjiä, matkimalla ja kopioimalla heidän tapojaan tai sitten seuraan Häntä, joka avasi sylinsä koko maailmalle.

Joko jatkamme hylkäämistä tai lakkaamme hylkäämästä ja avaamme sylimme, vaikka se sattuisi kuinka – ja maksaisi itse- tai ryhmäkeskeisyytemme kuoleman.

Yhteisen ihmisyyden tunnustaminen

Sodassa tapahtuu joskus ihmeellisiä asioita, varsinkin silloin, kun sotilaat joutuvat lähitaistelussa silmäkontaktiin toistensa kanssa (joka on etäältä tappavan tekniikan kehittyessä yhä harvinaisempaa). Kun sotivat osapuolet saavat tarpeeksi intiimin lähikosketuksen toistensa kärsimyksiin he silloin tällöin heräävät huomaamaan, kuinka vähän eroa heidän välillään on. Muistan nähneeni pari elokuvaakin jossa sotavankien, ja heidän vartijoidensa välille on syntynyt sietämätön kunnioitus, kun molemmat osapuolet ovat tahtomattaan joutuneet näkemään toisessa jotakin uutta. Kun kauan ylläpidetty *se-ei-ole-edes-ihminen*-suojakilpi alkaa rakoilla, vastaan tulee totuus, jota on vaikea juosta pakoon.

Eikö **Emmanuel Levinas** sanonut, että toisen kasvojen perussanoma on: “*Älä tapa*”.¹⁰ Siksi on vaarallista katsoa vihollista kunnolla silmiin. Kun mikä tahansa *se* muuttuu *sinäksi*, löydämme itsemme tahtomattammekin samasta uppoavasta veneestä.

Sympaattinen väläys toisen ihmisen todellisuuteen ei toki automaattisesti johda anteeksiantoon. Kaiken ymmärtäminen (sikäli kun se on edes mahdollista) ei ole kaiken anteeksiantamista. Mutta anteeksiannon mahdollisuus ei avaudu koskaan, jos en löydä pienintäkään rakoja, jonka kautta voisin tuntea myötätuntoa vihollistani kohtaan ja edes jotain yhteistä ihmisyyttä hänen kanssaan.

Mutta onko mitenkään mahdollista suhtautua empaattisesti viholliseni kärsimykseen? Kotirauhan ja maailmanrauhan tähden toivon ja uskon niin. Silti oman ja toisen kärsimyksen välinen jännite jää elämään. Yleensä oma kärsimys vie voiton.¹¹ Mutta ei aina. Empatia on oman kokemusmaailman ylivallasta luopumista. Minun kärsimykseni on vain yksi monen kärsimyksestä, eikä se sanele koko todellisuuden luonnetta, sen enempää kuin muidenkaan. Jos luovun edes hetkeksi oman kärsimykseni diktatorisesta vallasta, voin katsella tätä maailmaa myös toisen silmin.

Eräs yläasteen oppilas sai jostain tietää, että hänen vihaamansa luokan häirikkö oli lapsena seksuaalisesti käytetty hyväksi.

“*Se vei kaiken ilon hänen vihaamisestaan.*”

¹⁰Levinas. Etiikka ja Äärettömyys. Gaudeamus. -96. sivut: 19, 73, 74, 92, 94, 111.

¹¹Donald W Shriver. An Ethiks for the Enemies. Forgiveness in Politics. Oxford University Press. New York. -95. s. 69

Murkkuikäinen lapsikin tajusi, että pienikin myötäelämisen näkökulma pilasi hänen mahdollisuutensa varauksettomasti pitää toista pelkästään pahana ja hylättävänä. Kärsimyksen ja uhriuden todellisuuden näkeminen myös toisessa ei välttämättä johda anteeksiantoon, mutta se ainakin hillitsee kostamisen ja hylkäämisen automatiikkaa.

60-Luvulla koko ihmiskunta pani toivonsa siihen että kahden vihollisleirin välinen *rauhanomainen rinnakkaiselo*, pelastaisi maailmamme lopulliselta ydinsodalta. Kansainvälinen kostosta pidättäytyminen ja hylkäämisen hylkääminen jätti meidät vuosikymmeniksi elämään kauhun tasapainossa. Poliittisella foorumilla siitä puuttui kaikki sydämellisyys idän ja lännen välillä. Rautaesirippu ei kuitenkaan ollut niin täydellinen, etteikö sympatiaa olisi virranut sen raoista niiden välillä, jotka olivat kohdanneet “vihollisen” silmästä silmään. Kylmä rauha ainakin lykkäsi maailmanloppua ja antoi tilaa sille sovinnon rakentamiselle, joka nyt on meneillään.

Jos tämä on voinut toteutua kansainvälisellä tasolla, niin miksi ei myös perheen sisällä? Kylmä rauha voi olla parempi kuin kuuma sota.

Kokeile vaikka:

Voit ihan mielikuvaharjoituksena kokeilla, miltä vihollisesi (puolisosi, perheenjäsenesi, pomosi, työtoverisi jne) näyttää kun katselet häntä katkeralla ja kostonhaluisella mielellä. Miten se vaikuttaa sinun käytökseesi häntä kohtaan ja miten se puolestaan vaikuttaa häneen.

Vaihda fyysisesti paikkaa ja katso häntä myötäelävällä asenteella. Miltä hän nyt näyttää? Miten tämä näkökulma vaikuttaa käytökseesi ja miten se puolestaan saattaa vaikuttaa hänen käyttökseen?

Jos ei sekään onnistu, kokeile mielikuvaa jossa katselet häntä ihan uutena ja tuntemattomana ihmisenä. Katsele häntä vieraana, johon sinä olet tutustumassa ihan uudessa tilanteessa. Mitä uutta huomaisit hänestä, jos et tietäisi hänestä mitään entuudestaan?¹²

Ehkä tulos on vain kylmä rauha, pidättyväinen neutraalisuus, turvallinen etäisyys ja selkeät rajat. Sekin on parempi kuin koston jatkaminen ja hylkäämisen syventäminen.

Väkivallan kierteen lopettamiseksi sekä uhrin että väkivallan tekijän täytyisi suostua edes hetkeksi katselemaan toisiaan tekemänsä valmiin kuvan ohitse tai lävitse.¹³

Melkein jokaiseen todelliseen anteeksiantoon sisältyy synnintunnustuksen ulottuvuus. Antaessani anteeksi tunnustan ennen sitä tavalla taikka toisella kostaneeni sinulle tekemäsi vääryyden.

Anteeksiantajana perun oman syntini – hylkäämisen. Ilman tätä itseensä menemisen ulottuvuutta anteeksianto ei ole kovin vakuuttava ja voi välittyä ylhäältäpäin tulevana nöyryytyksenä.

Syleilyn hengellinen anatomia

*“On olemassa todellinen dialogi – olkoon äänetön tai sanallinen – jossa kummatkin osapuolet todella ottavat toisensa tosissaan ja oikeasti pyrkivät elävään ja molemminpuoliseen suhteeseen toistensa kanssa.”*¹⁴ **Martin Buber**

Kroatialainen teologian professori **Miroslaw Wolf** yritti hahmottaa Jeesuksen seuraamisen ja sovinnon tekemisen sisältöä ja käytäntöä keskellä kroaattien, serbien ja muslimien välistä sotaa. Väkivallaksi asti kiihtyneiden uskonnollisten intohimojen keskellä hän oppi, että:

*“Päättäväisessäkin totuuden etsinnässämme on liian paljon epärehellisyyttä, ja taistelumme oikeuden puolesta on liian epäoikeudenmukaista...”*¹⁵

Hän on oikeassa. Totuutta ja oikeutta on mahdoton löytää ilman valmiutta kohdata toisemme – myös vihollisemme.

Wolf ei oikeastaan puhu kohtaamisesta. Hän käyttää paljon intiimimpää ja mahdottomalta kuulostavaa termiä: Hän puhuu valmiudesta *syleillä* toista. Tällä hän ei peräänkuuluta kaiken ohittavaa teennäistä halijuhlaa, vaan toisen todellista vastaanottamista hylkäämisen vastakohtana. Vaikka hän käyttääkin syleilyä metaforana, edellyttämättä sen fyysisistä toteutumista, se tuntuu minusta erittäin haastavalta. Olen jonkin aikaa viljellyt sanaa *kohtaaminen* ja **Buberin** avulla korostanut sen vaikeutta. Wolfin käyttämä termi tuntuu vieläkin vaikeammalta. Syleilemisestä puhuminen työntää kohtaamisen vaikeuden nahkani sisälle ja auttaa minua kokemaan sen fyysisesti.

¹²Tämä kolmas tehtävä oli erään palautetta antaneen ystäväni ehdotus.

¹³Marjorie Hewitt Suchocki. *The Falla to Violence. Original Sin in Relationala Theology.* Continuum. New York. s. 147.

¹⁴Buber. *Between Man and Man.* Collier Books. New York. -65. s. 19.

¹⁵Wolf. *Exclusion & Embrace. A theological Exploration of Identity, Otherness and Reconciliation.* Abingdon Press. New York. 1996. s. 29.

Mielikuvitukseni näkökentässä vilisee ihmisiä, joita minun olisi melkein mahdoton syleillä. Voisin ehkä suostua kohtamaan silmäysten, jos edes pöytä olisi välissämme tai jopa kättelemään, mutta syleileminen... Huh!

Muistelen ystävää, joka vuosia sitten kertoi, kuinka hänellä oli parin päivän ripuli aina ennen äitinsä saattamista lentokentälle. Miksi? Hän tiesi, että hänen olisi pakko halata äitiään ennen lähtöä. Se oli lapsuudesta asti opittu rituaali, jota hän ei uskaltanut vielä kukaan rikkoa, vaikka koki sen aivan hirveänä valehtelemisen muotona. Hän pakotti itsensä syleilemään ihmistä, jota ei ollut valmis totuudellisesti kohtaamaan. Ilmankos hänen fysiikkansa reagoi. Keholla on joskus vaikeampi valehdella kuin sanoilla. Seuraavaksi käytän vapaasti muotoiltuna ja omine lisäyksineni Wolfin analyysiä syleilystä sovinnon tekemisen yhtenä ulottuvuutena.

Hän aloittaa siteeraamalla Paavalia.

*“Hyväksykää siis toinen toisenne, niin kuin Kristuskin on hyväksynyt omikseen teidät, Jumalan kunniaksi.”*¹⁶

Tuo hyväksyminen tuntuu tämän päivän kielenkäytön valossa aika laimealta psykologiselta höpötykseltä. Jokainen sivistynyt ihminen “hyväksyy” melkein kenet tahansa – kunhan muukalaisina koetut ihmisryhmät ja yksilöt pitäytyvät turvallisen välimatkan päässä.

Vasta kun kuulen tuossa sanassa Jeesuksen rukouksen ristillä:

*“Isä, anna heille anteeksi. He eivät tiedä, mitä tekevät.”*¹⁷

Ymmärrän, että tässä on kysymys jostain enemmästä, kuin yleisvälinpitämättömästä hyväksynnästä. Se hyväksyntä, jota Paavali käytti esimerkkinä, oli veren makuinen syleily, kivun ja kuoleman kautta saavutettu sovinto:

“...niinkuin Kristuskin on hyväksynyt omikseen teidät.”

Itsen ja toisen kohtaavassa sovintosyleilyssä on neljä vaihetta:

1. Sylin avaaminen
2. Odottaminen
3. Syliin sulkeminen
4. Sylin avaaminen uudestaan.

Kaikista vaiheista täytyy uskaltaa kantaa täysi vastuu. Jos avaan sylini, ja pysähdyn vain odottamaan, lykkään vastuun sovinnon tekemisestä toiselle. Aloitan pelin, jonka epäonnistumisesta voin jäädä syyttämään toista.

Jos pysähdyn kolmanteen vaiheeseen (syliin sulkeminen) aloitteeni muuttuukin alistavaksi, valloittavaksi, haltuun ottavaksi, toisen vapautta hylkääväksi.

Mutta hidastakaamme tahtia ja seuratkaamme syleilyn hengellistä anatomiaa vähän tarkemmin.

1. Sylin avaaminen

“Dialogi ei ole sama kuin rakkaus. Mutta rakkaus ilman minkäänlaista dialogia, ilman todellista avautumista toiselle ja ojentautumista hänen puoleensa, rakkaus joka vain pysyy itsessään, sitä minä kutsun Lusiferiksi.

*Voidaksesi ojentautua toista kohtaan sinulla täytyy olla lähtökohta, sinun täytyy olla itsesi kanssa.”*¹⁸

Martin Buber

Levitetyillä käsillä kerron riisuutuneeni aseista ja luopuneeni puolustusvarustuksista. En enää hyökkää, enkä puolustaudu. Avaudun vastaanottamaan sinut – tai uuden hyökkäyksen puoleltasi.

Avoimella sylillä viestitän halukkuuteni kutsua sinut luokseni. Kerron sinulle, että en riitä itselleni.

Tarvitsen myös sinua. En ole kokonainen ilman sinua. Haluan tunnustaa sinut osaksi historiaani ja sitä, mitä olen. Tunnustaudun myös osaksi sinun tarinaasi ja sitä, mitä sinä sen seurauksena olet. Kerron että ulkopuolelle jäämisesi tuottaa tuskaa ja sen, että tarvitsen mukaan tulemistasi, vaikka sekin tuottaisi kipua. Sylini avaamisella tunnustan sinulle, että olet auttamattomasti osa elämäni. Vaikka olisin kuinka kiusattu siihen, en voi kieltää sinua kaivertamatta tyhjää koloa itseäni. Tarvitsen sovintoa kanssasi ollakseni kokonainen. Tunnustan etten riitä itselleni. Sovinto itseni kanssa jää vain itseriittoiseksi harhaksi, jos en avaudu sovinnolle sinun kanssasi.

¹⁶Room. 15: 7

¹⁷Luuk 23:34

¹⁸Between Man and Man. s. 21.

Vaikka sovinto ei olisikaan mahdollista, avaudun silti hylkäämättömälle dialogille kanssasi. Saatan pitää tekojasi kauhistuttavina ja olla jyrkästi eri mieltä kanssasi, mutta avaudun siitä huolimatta aseettomaan yhteyteen. Vaikka vilpittömästi ajattelen sinun olevan väärässä tai tehneesi väärin, en sanoudu sinusta irti. Sulkeudun kanssasi samaan ihmiskuntaan; Kaikki etsimme totuutta ja oikeutta – samalla kun pakenemme sitä ja poljemme sitä jalkoihimme.

Avoin syli on enemmän kuin avoimeksi jätetty ovi. Syli ei ole vain tarjous tai mahdollisuus, vaan varauksettoman avoin *kutsu* ja *pyyntö*. Se on lempeä kolkutus toisen sydämen ovelle.

Tällaisen kutsun annamme yleensä vain ystävillemme. Marian esikoinen haastoi meitä avaamaan sylimme myös niille, jotka eivät ehkä koskaan tulisi ystäviksemme. Avaamalla sinulle sylini en siis yritäkään sanoa, että olet ystäväni, enkä ole houkuttelemassa sinua mihinkään *leikitään-ystäviä-*pelleilyyn. Voin avoimesti tunnistaa ja tunnustaa sinut vihollisekseni. Samalla myönnän valmiuteni elää kanssasi samassa ihmisten maailmassa.

Voin avata sylini kirjeellä, kortilla, pienellä viestillä mutkan kautta tai suoralla ehdotuksella:

“Eikö me voitais’ joskus jutella ihan oikeasti?”

“Minä haluan selvittää joitakin asioita. Voisimmeko tavata ihan rauhassa?”

2. Odottaminen

Oletko koskaan joutunut päälleikäyvän halauksen kohteeksi? Yhtäkkiä vain löydät itsesi mitään kyselemättömän sylin kourissa. Lapsetkin yleensä torjuvat halaajan, joka ei ota tuntumaa lapsen rajoihin, joka vain ryntää kohti ja kaappaa syliin.

Miltä tuntuu joutua vastaavan “sovinnonteon” kohteeksi? Sinulle vain julistetaan että “kaikki” (mitä???) on annettu anteeksi, ja kaikki on unohdettu.

“Ei muistella enää pahalla, eihän.”

Et edes tiedä mistä on kysymys ja vaikka arvaisitkin, niin “rauhan rakentaja” tuntuu vähintäänkin kunnioittamattomalta. Selvittämättömien asioiden lisäksi hän ikäänkuin lakaisee sinutkin maton alle. Se on väkivaltaista ja ohittavaa sovinnon rakentamista.

Sylin avaaminen on laskelmoimaton mutta päättäväinen aloite, viesti halusta antaa itseni yhteyteen ja ottaa toinen vastaan. Siihen en tarvitse lupaa tai kutsua. Riittää että itse haluan yhteyttä.

Tässä ei vielä ole psykologista imperialismia. Vaikka olenkin laskenut aseeni, pysyn edelleen omalla puolella rajaa.

Mutta tässä vaiheessa minun täytyy pitää pieni odotustauko. Kunnioittaen minun ja sinun välillä kulkevaa rajaa, katson silmiin, ja odotan rajanylityslupaa. Tämä muutaman hetken tauko voi tuntua ikuisuudelta. Muutaman sekunnin aikana ehdin tuhat kertaa katua aloitettani ja toivoa etten ikinä olisi avannut syliäni. En voi enää peräännyä. En ole vain täkyillyt tai kokeillut kepillä jäätä. Olen lähettänyt liian selvän viestin. En saa sitä enää tekemättömäksi. Minun on vain jäätävä odottamaan.

Ehkä hän haluaa tulla jätetyksi rauhaan. Ehkä hän ei vielä uskalla ottaa riskiä. Ehkä hän on kivusta kankea, koska edellinen halaus päättyi raiskaukseen. Ehkä hän epäilee aloitteeni vilpittömyyttä. Ehkä hän pitää sitä juonena, johon ei aio suostua.

Minä en tiedä mitä hänen hiljainen ilmeettömyytensä kertoo. Minun on suostuttava tuohon kammottavaan tietämättömyyteen. Minun täytyy vain seisoa hiljaa, itseäni ja toista kunnioittaen, kunnes saan *jonkun* viestin.

Peräännyttä tekisin väkivaltaa itselleni. Etenemällä ilman toisen antamaa lupaa tekisin väkivaltaa hänelle. Manipuloimalla, tunkeutumalla ja pakottamalla mitätoisin aloitteeni syleilyyn ja muuttaisin sen ristiretkeksi.

Ehkä viisumin myöntäminen näkyy toisen silmissä. Ehkä rajapuomi aukeaa sen kautta, että hänkin levittää käsivartensa. Ehkä hän irrottautuu seitsemän varauksellisuuden rautaisesta kourasta ja vain katsoo minua uudella tavalla. Uudelle todellisuudelle ei ehkä löydy sanoja, mutta hiljaisuuskin kantaa sovinnon viestiä. Kukaan ei voi sitä selittää, eikä sanoilla tehdä tyhjäksi. Pidättyvyyden kahleet ja torjunnan muurit ovat ainakin hetkeksi menettäneet yhteyttä estävän voimansa.

Syleily toteutuu vain jos vastapuolikin on halunnut sitä ja päättänyt avautua sille. Tämä erottaa syleilyn tarrautumisesta, ripustautumisesta, “karhunhalauksesta”, syliin kaappauksesta jne.

Vaikka syleilyn aloite on ollut yksipuolinen se voi aidosti toteutua vain molemminpuolisesta halusta. Siksi minun on jäätävä odottamaan vastausta kirjeeseeni, tai muulla tavalla tekemääni aloitteeseen ehkä viikoiksi, ehkä vuosiksi.

On vaikeaa pysyä uskollisena niin vaaralliselle aloitteelle, jos siihen ei heti saa vastausta.

Buber haastoi ihmisiä elämään vailla takeita ja varmistuksia, uskomaan ja luottamaan ilman laskelmoituja tuloksia, syleilemään koko elämää ”*pyhässä epävarmuudessa.*”¹⁹ Sylin avaaminen on antautumista ennakoimattomalle ja ennustamattomalle.

3. Syliin sulkeminen

Syleily on kohtaamisaloitteen täyttymys. Molemmat pitelevät ja tulevat pidetyiksi, toivottavat tervetulleeksi kotiinsa samalla kun käyvät toisen luona kylässä. Kumpikin on vastaanottava ja antava. Syleilyssä toteutuu sekä aktiivisuus että passiivisuus, ponnistus ja lepo, yrittäminen ja suostuminen.. Syleilevässä kohtaamisessa molemmat vahvistuvat samalla, kun suostuvat heikoiksi.²⁰ Siinä toteutuu merkittävä ykseyden ja erillisyyden paradoksi, *kahden* erillisen ihmisen käsivarret *yhdessä* syleilyssä. Molemmat antavat täyden läsnäolonsa samalla, kun vastaanottavat toisen läsnäolon.

Kohtaavassa syleilyssä kosketus on päättäväinen, mutta samalla varovainen ja herkkä. En halua tulla niin lujasti syleilyksi, että menetän itseni hallinnan. En halua tulla syleilyn kautta omistetuksi, nujerretuksi tai haltuun otetuksi. Syleilyssäkin haluan pitää tuntuman rajoihini ja kyvyn tarjota vastusta tai jopa vastustusta. Kumpikaan ei saa syleilyssä mitätöidä itseään tai toista.

Syleily on sovinnollinen vain silloin kun se vahvistaa kummankin erillisyyttä, samalla kun se rakentaa molempien välistä yhteyttä.

Syleily ei mitätöi vastapuolen toiseutta, eikä omaa minuutta. Se ei välttämättä ratkaise ristiriitoja ja erimielisyyksiä, eikä se hetkessä paranna vanhoja haavoja. Sovinnollisessa syleilyssä kumpikin pysyvät totuudessaan, mutta eivät enää eristäydy siihen. He antavat erilaisten kokemustensa ja käsitystensä olla kosketuksessa ja vuorovaikutuksessa toisen kanssa. Näin molempien identiteetti sekä *lujittuu* että *muuttuu*: Lujittuu sen kautta, että tulee sellaisenaan vastaanotetuksi ja muuttuu sen kautta että antaa toisen maailman koskettaa omaansa.

Syleilyn salaisuus ei ole siinä, että minä täysin ymmärrän häntä tai että hän vihdoinkin tajuaa minua.

Syleily ei ole totaalista yhteisymmärrystä. Eikä se toteudu edes yhteisymmärryksestä huolimatta.

Totuudellinen syleily *edellyttää* suostumista siihen, että *en* ymmärrä toista, että *lakkaan* ymmärtämästä häntä.

Kuulostaako hölmöltä? Olen vakavissani. Olen lopen kyllästynyt psykologisen yleissivistyksen myötä yleistyneeseen toisen täydelliseen ymmärtämiseen. Yleensä se on vain sitä, että teen kaukaa omia haltuunottavia tulkintojani. Tietyn psykologisen kaavan mukaan ynnään erinäisiä syitä ja seurauksia yhteen ja kutsun yhteenlaskuni summaa toisen persoonaksi, jota ihan täysin ja kaikella sympatialla ymmärrän. Roskaa. Tällainen ymmärtäminen ei lisää syleilyn mahdollisuutta, vaan tekee sen täysin mahdottomaksi. Se on omaehtoista ja väkivaltaista toisen haltuunottoa, antamatta minkään oikeasti koskettaa itseään.

Jos ikinä aion ymmärtää toista alkeellisimmallakaan tavalla, minun on uskallettava syleillä häntä täysin tyhmänä ja tietämättömänä, kuin vierasta, joka ehkä antaa minulle mahdollisuuden tutustua itseensä.

Syvin peruskunnioitus, minkä voin hänelle antaa, on se että luovun tähän asti tekemistäni kuvista ja imagoista, nöyryyden olemaan tuntematta häntä, suostun syleilemään häntä vieraana ja muukalaisena.

Vasta silloin olen tarpeeksi avoin kuulemaan, tuntemaan ja näkemään asioita, joita en koskaan aikaisemmin ole ottanut vastaan.

Tämä tyhmäksi ja tietämättömäksi heittäytymisen rohkeus on erityisen tärkeää silloin kun avaudun syleilemään vihollistani. Hänet, jos kenet olen yleensä mieltänyt valmiiksi.

Kohtaavassa syleilyssä muutan valmiin ymmärrykseni vilpittömäksi ja avoimeksi kysymykseksi. Vasta sen kautta avaudun näkemään toisen – ja itseni – uudessa valossa.

Näin tyhmäksi ja ymmärtämättömäksi antautuminen voi tuntua tappiolta. Sitä se onkin, jos pidän voittona kaikkien ja kaiken kontrolloimista. Idiootiksi heittäytyminen on voitto toisen toiseudelle. Hän on vihdoinkin vapaa minun ymmärryksesi kahleista ja vapaa esittäytymään minulle omana itsenään.

Samana tyhmyyttä tietenkin toivon suhteessa itseeni. On ihanaa, kun saa esitellä itsensä tarvitsematta kallioporalla tunkeutua toisen tekemien kuvien tai epänäköispatsaiden läpi.

Ymmärtäminen voi olla hylkäävää ja ymmärtämättömyyttä voi käyttää hylkäämisen perusteena. Nöyrä ymmärtämättömyys mahdollistaa aidon syleilyn.

¹⁹Donald J. Moore. Martin Buber. Prophet of Religious Secularism. Fordham University Press. New York. -96. s. 127.

²⁰Kirjoitettuani tuon lauseen eräs vanha ystäväni, joka vuosia sitten katkaisi suhteensa minuun totaalisesti, soitti minulle ihan vain siksi että halusi soittaa ja jutella. Kertasimme vanhoja kipeitä juttuja ja sovimme tapaamisesta. Ah, tuntuipa ihanalta. Kiitos syleilystä.

4. Sylin uudestaan avaaminen

Syleily ei muuta kahden osapuolen välistä rajaa saumaksi joka liittää heidät yhdeksi. Heitä ei yhdistä syleilyn lämmöstä sulaneet rajat, vaan *toiseuden* ympärille kurottautuneet käsiparit.

Jotta syleily ei muuttuisi rakkauden tai sovinnon kaapuun pukeutuneeksi väkivallaksi, kummankin täytyy oikealla ajalla avata syliä uudestaan. Syleily joka ei kunnioita toisen vapautta ja riippumattomuutta, ei ole syleily, vaan raiskauksen esileikkiä. Kenenkään erillinen minuus ei saa hukkaa yhteenkään syleilyyn. Monet puolueet, kansanliikkeet, uskonnolliset ryhmät, suvut ja perheet halaavat syliinsä syntyneet tai siihen eksyneet kuoliaiksi. Sama hengiltä syleileminen voi tietenkin toteutua myös parisuhteessa.

Voin vahvistaa toisen toiseutta sulkemalla hänet syliini, mutta vahvistus ei ole täydellinen, jos en myös avaa syliäni.

Mieleeni tulee Jeesuksen sanat, jossa hän vertaa itseään porttiin. Siitä *“voi vapaasti tulla ja mennä.”*²¹

Syli on portti toiseen ja itseen, mutta jos siitä ei voi vapaasti tulla ja mennä, se muuttuu loukuksi, jota on parempi karttaa.

Toisen täytyy saada mennä muiden luokse ja olemaan rauhassa itsensä kanssa. En saa tehdä sylistäni sulatusuunia, jossa minä ja sinä valuu yhteen me-kuppiin. Minunkin täytyy vetäytyä uudestaan itseeni.

Otan mukaani toisen syleilyn jättämät jäljet ja kokoan ne osaksi jatkuvasti muuttuvaa minuuttani.

Kun olen käynyt matkalla vieraassa maassa, tuon yleensä jonkun muistoesineen kotiini. Kotini ei sen jälkeen ole samanlainen kuin ennen. Kun olen kohdannut toisen ja tulen takaisin itseeni tuon aina jotain uutta mukaani. En ole enää samanlainen kuin ennen. Hän on tullut osaksi minua. En enää ole vain oma suhde itseeni vaan kaikkien suhteitteni ja kohtaamisieni summa. Ulkoisesta on kohtaavan syleilyn kautta tullut sisäinen.

Erilaisuuksien ja vihollisuuksien välinen kohtaava dialogi ei koskaan päädy, eikä edes pyri, täydelliseen samanlaisuuteen:

Usein kuulen parien väittelevän tyyliin:

“Minä ainakin koen että... Minusta ihmisyyteen kuuluu se, että...” (= Koska minä koen näin, se kuuluu ihmisyyteen ja jos sinä et koe näin sinä et ole oikea ihminen.)

Kun muutan erilaisuudet vihollisuudeksi syliäni sulkeutuu. Jos annan erilaisuuden pysyä tutustumiskohteena, avaan itseni kasvulle.

On ihan sama, avaanko syliäni ystävälle tai viholliselle. Molemmissa tapauksissa minun on tiedostettava se, että avaudun toiseudelle, jota minun on kunnioitettava avaamalla syliäni uudestaan.

Sama avoin syli, joka aluksi kutsui luokseen antaa nyt mennä. Molemmat eleet ovat saman rakkauden ja kunnioituksen ilmentymiä.

Toisaalta sama avoin syli joka nyt antaa toisen mennä jää kutsumaan hänet uuteen kohtaamiseen.

Syleilyn loppu on olennaisesti sama kuin syleilyn alku:

“Saat mennä tai tulla. Minä en kummankaan edessä sulje itseäni.”

Samalla tunnustan itsekkin tarvitsevani eristymistä, tyhjäpäistä TV:n edessä istumista, yksinoloa tai yhteyttä muidenkin kanssa. Sylin avaaminen syleilyn jälkeen on kuitenkin samalla lupaus:

“Kohdataan uudestaan, kun molemmat ovat siihen valmiit.”

Voi olla, että lyhytkin syleily nostattaa pintaan niin paljon menneen vihollisuuden kipuja, että tarvitsen pitkän aikaa itsekseeni ennenkuin uskallan uudestaan avautua. Olkoon niin. Tärkeintä on etten kokonaan eristäydy kokemani vääryyden ytimeen, ja koteloidu menneiden haavojeni varjelijaksi.

Martin Buber muistutti kertaamisen ja toistamisen tärkeydestä, jotta sovinnon perussuunta pääsisi vähitellen vahvistumaan.

*“En usko, että yksi teko välttämättä luo pysyvästi uutta asennetta. Perussuunta toista kohtaan todentuu kun sama liike tehdään toistamiseen, ilman suunnittelua mutta myös ilman tottumusta. Muuten siitä voi tulla vain esteettisesti kaunis valhe.”*²²

Syliharjoittelua

Muistan jostain lukeneeni tarinan amerikkalaisesta sotilaasta, joka pääsi toisen maailmansodan jälkeen seuraamaan japanilaisperheen elämää. Hän hämmästeli ja ihasteli perheenjäsenten tapaa kumartaa toisilleen (ja erityisesti isäntää) melkein joka mutkassa.

²¹Joh. 10:9.

²²Between Man and Man. s. 21,22.

“How nice.., te näyttätte todella kunnioittavan toisianne.”

*“Ei suinkaan, mutta kumartamalla toisillemme me koko ajan **harjoittelemme** toistemme kunnioittamista.”*

Olen käyttänyt syleilyä vertauskuvallisesti. Sen sisältö voi toteutua ilman fyysistä kosketustakin. Silti uskon, että kaikki hyvä ihmisten välillä hakeutuu lihaksi, etsii itselleen fyysistä ilmentymää.

Vaikka olisimme kuinka hyviä näyttelijöitä, voimme vain vaivoin salata sitä fyysistä reaktiota, jonka varauksellisuus, pelko ja luottamattomuus tuottaa kehomme liikkeisiin. Siksi vaivautunutkin kättely, kumartaminen, olalle taputus, hellä hipaisu tai syleily voivat olla myös syvemmän kohtaamisen ja sovinnon tekemisen *harjoittelua*. Hieman väkinäisestikin ojennettu käsi viettelee loputkin olemuksestamme mukaansa. Avaamalla sylini en houkuttele vain toista sovintoon. Taivuttelen *omaa* sydäntäni avautumaan toiselle.

Jos haluat harjoitella tätä sydämesi taivuttelua kehosi kautta, annan muutaman vinkin. Maistele sitä jonkun läheisesi tai vaikka parisi kanssa:

Sisäistettyäsi syleilyn eri vaiheet voit päättää kenen kanssa haluat (ja uskallat) ottaa tuntumaa sen syvämerkitykseen. Pysäytä hänet olemaan hetken kasvokkain kanssasi. Mitään selittämättä avaa sylisi, ja odota. Ole tietoinen siitä, mitä tunnet ja mitä sisäisiä taisteluja joudut käymään. Älä anna sosiaalisten rutiinien määrätä tahtia. Ole tosissasi.

Jälkeenpäin voit hiljentyä kelaamaan halausta kuin hidastetusta filmistä, palauttaen mieleesi eri vaiheiden sisältöä.

“Kuinka tosi olin? Valehtelinko kehollani? Ohjauduinko sydämeistäni käsin vai annoinko toisen määrätä tahdin? Kuuntelinko häntä ollenkaan, vai oliko halaukseni lempeä ylikävely? Mitä sisäisiä kynnyksiä jouduin ylittämään? Mikä vaihe tuntui vaikeimmalta?” jne

Tämä voi helposti muuttua irvokkaaksi, jos käytät toista vain koekaniinina. Siksi ehdotan, että teet sen vain silloin kun haluat oikeasti kokeilla onnistuuko sovinnon tekeminen ilman sanoja. Jos se ei riitä, on ehkä parempi täydentää aloitteesi sanoilla. Kerro hänelle, mistä todella oli kysymys.

Voit myös antaa jonkun läheisesi lukea tämä teksti ja pyytää, että hän sen tehtyään suostuu hidastettuun syleilyyn kanssasi.

“Mutta eihän minulla rakkaimpieni kanssa ole mitään tekemätöntä sovintoa?”

Eikö todellakaan? Vaikein viholliseni voi olla hän, jota eniten tarvitsen, vaikken haluaisi sitä edes myöntää. Kelläpä ei olisi *jotain* hampaankolossa läheisimpiemme suhteen?

Olkaa siis molemmat tietoisia jostain asiasta, jota teidän on ollut vaikea antaa anteeksi, tai joka on vain huolimattomasti lakaistu hymyilevän maton alle. Älkää kuitenkaan puhuko siitä etukäteen.

Kummallakin on harjoituksen alkaessa ihan omat sovinnon aiheet mielessään. Jos sellaisia ei ole, syleilyn hidastaminen vähän tietoisemmaksi voi nostaa torjuttuja muistoja mieleen.

Syleilyn jälkeen on aika istua vastakkain, ja jakaa toiselle mistä oikein oli kysymys. Voitte esim. käydä läpi ensimmäisen tehtävän yhteydessä antamiani kysymyksiä. Jos haluatte olla oikein perusteellisia, molemmat voivat sanattoman syleilyn jälkeen vetäytyä tekemään muistiinpanoja kokemuksestaan ja tulla vasta sitten jakamaan niiden pohjalta.

Jos tällaiset harjoitukset tuntuvat kömpelöiltä ja väkinäisiltä, tee jotain muuta kömpelöä ja väkinäistä tai pidä haaste mielessäsi ja kerää etukäteen rohkeutta yllättäen eteentulevan spontaanin kosketushaasteen toteuttamiseen. Kunhan kokeilet jotain uutta kosketuksen alueella. Kaikki sovinnot eivät tarvitse sanoja. Kehollaan on yleensä vaikeampi valehdella kuin sanoillaan. Jotkut ovat kuitenkin harjoitelleet fyysistä huiputtamista niin pitkään, että se onnistuu ihan sujuvasti. Halataan vaikka ei tekisi mieli edes koskettaa. Ei uskalleta olla halaamatta, koska se on opittu tapa, josta kieltäytyminen herättäisi liian kiusallisia kysymyksiä. Syleillään, koska kaikki muutkin ryhmässä näyttävät tekevän niin. Annetaan käsien, ja ainakin ylävartalon puhua kieltä jota vastaan sydän protestoi.

Täällä pidettyjen ryhmien lopussa ihmiset yleensä halaavat toisiaan jäähyväisiksi. Useimmiten se tuntuu ryhmän aikana syntyneen armollisuuden ruumiillistumalta. Aluksi pelkkiä antipatioita herättäneiden erilaisuuksien välille on syntynyt sovinto, joka tulee lihaksi sydämellisessä syleilyssä. En kuitenkaan ole halunnut tehdä halaamisesta itsestään selvää rutiinia. Joskus tuntuu paljon armollisemmalta ja kunnioittavammalta vain kätellä ja kumartaa. Se on armollisuutta varauksia, epäluuloja, pelkoja ja haavoja kohtaan.

Syleilyyn antautuminen voi olla sovinnon tekemistä myös oman kehonsa kanssa. Keskimääräistä pidemmät, lyhyemmät tai lihavemmat ihmiset pidättäytyvät usein halauksesta, koska se tekee heidän erilaisuudestaan kiusallisella tavalla käsin kosketeltavaa konkretiaa.

Entä sukupuolten välinen syleileminen? Luin juuri **Mielenterveys**-lehdestä²³ että amerikkalaiset terapeutit eivät enää uskalla koskettaa asiakkaitaan juuri kättelyä enempää. Pelkkä rohkaiseva olalle taputus voi johtaa syytteeseen seksuaalisesta lähentelystä.²⁴

Myös sukupuolten välinen sovinto voi toteutua syleilyssä jossa ei ole valloitettavaa ja valloittavaa osapuolta. On vain mies ja nainen, jotka tiedostavat sukupuolensa ja välilleen syntyvän jännitteen. Miksi se pitäisi kieltää? Parhaimmillaan se tuo vain ylimääräisen kunnioittavan herkkyuden syleilyyn. Tällaisessa syleilyssä voi toteutua paljon laajempikin sovinto. Molempien on askelta helpompi antaa anteeksi niitä haavoja, joita vastakkainen sukupuoli on elämänkaaren aikana aiheuttanut. Sen seurauksena kumpikin on lähempänä myös sovintoa oman naiseksi tai mieheksi syntymisensä kanssa. Sukupuolisuutemme on muistutus siitä, että olemme eläinten kaltaisia. Yhteinen ihmisyytemme on muistutus siitä, että molemmat olemme Jumalan kaltaisia. Siksi miehen ja naisen kunnioittavassa syleilyssä, jossa eroottinen jännite on läsnä, toteutuu myös eläimellisyyden ja hengellisyyden välinen sovinto. Kumpikaan sukupuoli ei edusta jumalallisuutta²⁵ tai eläimellisyyttä enemmän kuin toinen. Molemmat ovat molempia syleilyssä, jossa kaikki jännitteet saavat olla läsnä. Mies ei edusta täyteyttä, eikä nainen vajautta, taikka päinvastoin. Molemmat ovat sekä ehjiä että vajaita. Minä en ole ilman suhdetta sinuun. Suhde sinuun ei ole olemassa, jollen minä ole olemassa. Syleilyssä minä sekä olen että *tulen olevaksi*.

Kaikkein vaikein syleily

Kristuksen kaltaisen syleilyn seuraaminen ei ole mikään romanttinen trippi tai "sukulaissielujen" kohtaamisen henkinen orgasmi. Se on uuden aloitteen tekemistä suhteessani niihin ihmisiin, jotka olen julistanut vihollisikseni. Se on avautumista sillekin, joka vanhasta tottumuksesta pitää minut tavatessaan miekkansa paljastettuna. Se on yksipuolisen aseistariisunnan aloittamista.²⁶ Riisuessani aseeni en julistaudu toista paremmaksi. Päinvastoin, tunnustaudun sotaa käyneeksi, niinkuin hänkin. Minä vain lakkaan puolustamasta oman sotani oikeutta – ja antaudun tapettavaksi... tai vastaanotetuksi. Avaamalla sylini tunnustaudun samanarvoiseksi ja -vertaiseksi. Tunnustan etten tunne häntä, enkä oikeasti ymmärrä häntä. Laskeudun samalle ihmisyyden maaperälle hänen kanssaan. Suostun syntisten solidaarisuuteen. Se on siihenastisen minuuteni ja hyvyuteni tukipilareiden vapaaehtoista kumoon työntämistä.

En enää yritä pitää yllä minuuteni keinotekoista rakennelmaa hylkäämällä kaikki, jotka sitä uhkaavat. Samalla kun myönnän etten sittenkään tunne vihollistani, tunnistan hänessä jotain tuttua: minäkin olen vihollinen. Ainoa ero on siinä, että minä haluan vihdoinkin luopua vihollisuudestani. Siitäkään en voi olla ihan varma. Ehkä hänkin haluaa. Minä vain ehdin tehdä aloitteen ensin.

Kaikkein kauheinta on se, ettei jaloinkaan aloitteeni takaa hyvää tulosta. Hän saattaa sylkeä kasvoilleni tai pistää muutaman myrkyllisen sanan suojattomaan sydämeeni. Uskallammeko seurata häntä jonka avoimeen syliin, pistettiin sydämen puhkaiseva miekka? Sylin avaaminen on armon tarjoamista. Kuinka paljon armoa tarvitsemme itse saadaksemme rohkeutta siihen?

Rabinin kuuluisa kättely **Arafatin** kanssa Valkoisen Talon pihalla oli ehkä maailmanhistorian väkinäisimpiä kädenojennuksia. Se oli kaikkea muuta kuin sydämellinen. Väkisinkin ojennettu sovinnon käsi suorastaan raahasi hänen omaa sydäntään, ja koko kansakunnan sydäntä, aivan mahdottoman tuntuiseen rauhantekoon palestiinalaisten kanssa. Siitä on vielä pitkä matka syleilyyn ja näyttää siltä, että moni sylinsä avaava saa vielä maksaa siitä hengellään.

Uskon Buberia, kun hän sanoo, että *pahaa ei voi tehdä koko olemuksellaan*.²⁷ Hylkäämällä toisen, hylkään myös jotain itsessäni. Kostamalla toiselle kiellän jotain itsestäni. Toisen ohittaminen, toisesta kuvan tekeminen, toisen luokittelu, tuomitseminen, rankaiseminen jne tehdään aina puolinaisella sydämellä, vajaalla olemuksella. Siksi se on niin helppoa.

Sylin avaaminen toiselle, kohtaamiselle altistuminen ja todelliselle dialogille antautuminen on mahdotonta tehdä puolinaisesti. Siihen minun täytyy kerätä kaikki mitä tunnen, tarvitsen, ajattelen ja

²³Mielenterveys 5/97. Mikko Tapaninen. s. 27.

²⁴Olen käsitellyt fyysisen läheisyyden merkitystä terapiasuhteessa Ystäväkirjassani: Terapia ja parantava kohtaaminen s. 42-45.

²⁵Gal. 3:28 "Yhdentekevää, oletko... mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi."

²⁶Olen käsitellyt perusteellisemmin vihollisen selkärankaista rakastamista Ystäväkirjeessä: Rakas vihollinen.

²⁷Buber. Between Man and Man. Collier Books. New York. -65. s. 126.

tahdon. Vasta siinä todentuu kaikki se, mitä todella olen. Samalla siinä todentuu myös se, mitä minusta voi tulla.

Jos kuvittelen, että voin tehdä tämän ilman kipua, ilman ristin ulottuvuutta, erehdyn. Sylin avaaminen ja sovinnon tekeminen ei ole pelkkää hunajaa. Jos antaudun olemaan kokonaan läsnä ihmiselle, joka on minua loukannut paljastan haavani ja avaudun samalla hänen kivulleen. Jokaisessa sovintoa tuottavassa kohtaamisessa voi erottaa ristiinnaulitun hahmon. Se voi tehdä elämän raskaammaksi – tarkoituksesta painavaksi. Sitä tarkoitusta on vaikea selittää. Silti se on mahdollista elää todeksi.

Joulu lähestyy. Juhlimme Jumalan syntymistä ihmisen syliin.

Onko nyt aika avata sylini jollekin – uhrille tai/ja viholliselle?